

פרק ששי

דף כ"ד ע"א

בגמ': איילמא דאתי בי תרי אמרי הרג ובי תרי אמרי לא הרג, מאי חזית דציית לבתראי, ציית להו לקמאי.

הגאון ר' יוסף ענגיל זצ"ל בספרו בית האוצר (ח"א כלל נ"ה) דן אי בשור כשיש ספק אי חייב מיתה, אי אמרינן דכמיתת הבעלים כך מיתת השור, וכמו דאין הורגים אדם בספר ה"ג שור. או דרק באדם אמרינן ספק נפשות להקל, אך בשור בגלל ספק חיוב עשה דובערת הרע מקרבך, חייבים להמיתו, והביא כמה ראיות לזה. ושוב הביא הגמ' כאן דהדברים מפורשים לכאורה וכתב: הנה מבואר להדיא, דמחייבין לשור מיתה מספיקא.

★ ★

בגמ': אמר ר' יוחנן, שור הנסקל שהוזמו עדיו. כל המחזיק בו זכה בו.

בספר שער המשפט (חור"מ סי' כ"ה אות ב') הקשה, דהנה טעם בדין זה הוא דבעליו של השור הפקירו אותו, ואע"ג דהפקרם נבע מחמת שסמכו על פסק דין מוטעה, אין בכך כלום. ובסנהדרין (לא, א) אמר ר"ש, טעה בדבר משנה חוזר, טעם בשיקול הדעת אינו חוזר, היינו שהתובע צריך להחזיר לנתבע את מה שקיבל ממנו, כיון שזכה בזה שלא כדין. ותמוה מאי שנא משור הנסקל שהוזמו עדיו, אמנם הוא חייב עפ"י פס"ד שישודו בטעות בדבר משנה, מ"מ הלא כבר הפקיר את דמי התביעה?

וכתב בשער המשפט שם, דשמא תאמר דבטעה בד"מ מיירי בדיין שאינו מומחה? זה אינו! דהרי"ף פסק דטעה בדבר משנה חוזר לעולם בין מומחה בין שאין מומחה, בין נשא ונתן ביד ובין לא נשא ונתן ביד, א"כ בודאי דומה הדבר לשור הנסקל שנפסק דינו לסקילה ע"י סנהדרין מומחין.

ותירין השער המשפט דטעה בדבר משנה חוזר מיירי במקום שהדין ודברים שבין התובע לנתבע הוא על דברים הידועים לנתבע, אלא שיש סתירות והכחשות בין הצדדים, דבכה"ג אף שיצא הדין לזכות התובע ושילם לו, מ"מ אין הנתבע מתייאש, שהרי הוא יודע את המציאות וסבור שיגיע היום והוא יוכל להוכיח את צידקת עמדתו או יתפוס מהתובע שלא בעדים, או שהתובע יודע לבסוף דשלא כדין הוציא את הממון מהנתבע. בזה אמרינן דטעה בדבר משנה חוזר הממון לנתבע. אולם כאשר אין העובדות מוכחות, והטעות היתה בהסקת הדין עפ"י דין תורה, בזה הרי הנתבע אינו מבין ומתמצא, לפיכך הוא מתייאש, ואין מחזירין. עיי"ש בשער המשפט בכל דבריו.

★ ★

בחדושי הרי"מ (חור"מ סי' כ"ה ס"ק ד') כתב ליישב, דלעולם יאוש בטעות לא הוי יאוש, ולכן חוזר הדין, אך זה במקום שהנתבע מעריך כי ניתן להחזיר את הדין אם יתברר כי הצדק עמו. אולם בשור הנסקל, בדרך כלל בית דין אינו מתמהמה בביצוע פסה"ד, וממילא בעל השור מעריך שתוך זמן קצר יפסיד, ואף אם הוא סבור שהפס"ד מוטעה, אין כל בטחון שיוכל להמציא עדי הזמה לפני ביצוע פסה"ד, לפיכך הוא מתייאש, וכל המחזיק בשור זכה ע"כ.

★ ★

ובספר כתר ישועה בכריתות כאן כתב ליישב, דדוקא בעדים מתייאש ומפקיר כמו שהיה בשור הנסקל, דסבור דבודאי דייקו העדים בעדותם, שהרי אם יזומו יצטרכו לשלם. משא"כ בדיין שאפשר שטעה אף שהוא מומחה, דעניני פסיקת הדין תלויים בידע רחב ובשיקול דעת מעמיק,